

Омбудсман України
Ombudsman of Ukraine

ЗВІТ

**про результати відвідування
Шевченківського управління поліції
Головного управління Національної поліції у
місті Києві
07.11.2023**

м. Київ, 2023

I. Вступ

Для виконання функцій національного превентивного механізму (далі – НПМ) відповідно до Факультативного протоколу до Конвенції проти катувань та інших жорстоких, нелюдських або таких, що принижують гідність, видів поводження та покарання, на підставі статей 13, 19¹, 22 Закону України «Про Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини», 07.11.2023 групою НПМ здійснено відвідування Шевченківського управління поліції Головного управління Національної поліції у місті Києві (далі – УП, управління поліції).

Відвідування здійснювали члени групи НПМ:

Коноплястий Сергій Миколайович, заступник начальника відділу інспектування об'єктів контролю в правоохоронних, судових органах та військових формувань Департаменту з питань реалізації національного превентивного механізму Секретаріату Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини (керівник групи НПМ);

Варич Сергій Якович, заступник начальника відділу аналітики та взаємодії з громадськістю Департаменту з питань реалізації національного превентивного механізму Секретаріату Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини;

Григоров Михайло Сергійович, головний спеціаліст відділу аналітики та взаємодії з громадськістю Департаменту з питань реалізації національного превентивного механізму Секретаріату Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини;

Черпаков Геннадій Валерійович, представник громадської організації.

Управління поліції знаходиться за адресою: місто Київ, вулиця Герцена 9.

Попереднє відвідування УП групою НПМ здійснено 15.02.2022.

За результатами попереднього відвідування керівництву УП надані рекомендації щодо:

виконання вимог частини четвертої статті 213 КПК України щодо негайного повідомлення центру з надання безоплатної вторинної правової допомоги про затримання осіб;

своєчасне поміщення затриманих осіб до кімнат для затриманих управління поліції;

приведення умов тримання в кімнатах для затриманих до встановлених вимог;

використання кімнати для конфіденційного побачення затриманих із захисниками;

належного ведення службової документації управління поліції;

проведення опитування і процесуальних дій з відвідувачами, запрошеними та доставленими до органів (підрозділів) поліції працівниками поліції лише в спеціально відведених та обладнаних для цього службових приміщеннях;

Жодної рекомендації, наданої за результатом попереднього відвідування, керівництвом УП не виконано.

Відвідуванням встановлено, що на вході до управління поліції наявна інформація про найменування органу поліції (фото 1, 2). В черговій частині УП обладнано 5 кімнат для затриманих (далі – КЗ) (фото 3, 4). До зазначених кімнат протягом 2023 року поміщено 210 затриманих осіб.

Протягом 10 місяців 2023 року співробітниками управління поліції затримано 668 осіб, з яких: за вчинення адміністративних правопорушень – 6 осіб, за вчинення кримінальних проступків – 423 особи, затриманих за підозрою у вчиненні злочину – 217 осіб, затриманих на підставі ухвали слідчого судді, суду – 22 особи.

Під час відвідування в кімнаті для затриманих № 3 управління поліції, на законним підставах, утримувалась одна затримана особа, в ході проведення конфіденційної бесіди із якою, скарг на катування та інші жорстокі, нелюдські або такі, що принижують гідність, види поводження і покарання з боку працівників поліції не надходило.

Факти заподіяння насильницького заподіяння смерті затриманим в управлінні поліції відсутні.

З метою впровадження ІІІ «Custody Records», яка передбачає електронну фіксацію дій, що відбуваються із затриманими особами, керівництвом управління поліції до Головного управління Національної поліції в м. Києві подано пропозиції про внесення до кошторису на 2024 рік фінансування для проведення ремонтних робіт з перепланування приміщень управління поліції.

ІІ. ФАКТИ, ВИЯВЛЕНІ ПІД ЧАС ВІДВІДУВАННЯ

Порушення права на захист від катування або нелюдського чи такого, що принижує гідність, поводження або покарання (стаття 3 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод, частина перша статті 28 Конституції України).

1. Відповідно до підпункту 6 пункту 3 розділу VI Інструкції з організації діяльності чергової служби органів (підрозділів) Національної поліції України, затвердженої наказом Міністерства внутрішніх справ України від 23.05.2017 № 440 (далі – Інструкція), оперативний черговий чергової частини підрозділів поліції має право поміщати й утримувати в КЗ осіб, підозрюваних у вчиненні кримінальних правопорушень, за які передбачене покарання у виді позбавлення волі, без ухвали слідчого судді, суду, на підставі протоколу про затримання особи, підозрюваної в учиненні злочину, відповідно до статті 208 Кримінального процесуального кодексу України (далі - КПК України), а також осіб, які переховуються від органів досудового розслідування, слідчого судді, суду, ухиляються від виконання кримінального покарання, на підставі ухвали слідчого судді, суду про дозвіл на затримання - на строк до 3 годин із

подальшим помещенням до ізоляторів тимчасового тримання. Якщо доставлення зазначених осіб до ІТТ у цей строк неможливе через віддаленість або відсутність належних шляхів сполучення, вони можуть триматися в КЗ не більше 24 годин;

Усупереч зазначеним вимогам, незважаючи на наявність на території міста Києва ізолятора тимчасового тримання, з 210 затриманих осіб, які поміщувались та утримувались в кімнатах для затриманих УП, тільки 4 особи перебували в них до 3 годин.

Крім того, встановлено непоодинокі випадки утримання в КЗ затриманих осіб понад 24 години, зокрема:

затриманий [REDACTED] утримувався в кімнаті для затриманих **31 годину 20 хвилин**;

затриманий [REDACTED] утримувався в кімнаті для затриманих **31 годину 20 хвилин**;

затриманий [REDACTED] утримувався в кімнаті для затриманих **33 години 40 хвилин**;

затриманий [REDACTED] утримувався в кімнаті для затриманих **31 годину 10 хвилин**;

затримана [REDACTED] утримувалася в кімнаті для затриманих **32 години 30 хвилин**;

затриманий [REDACTED] утримувався в кімнаті для затриманих **34 години 52 хвилини**;

затримана [REDACTED] утримувалася в кімнаті для затриманих **32 години 34 хвилини**;

затримана [REDACTED] утримувалася в кімнаті для затриманих **32 години 34 хвилини**;

затриманий [REDACTED] утримувався в кімнаті для затриманих **37 годин 10 хвилини**;

затриманий [REDACTED] утримувався в кімнаті для затриманих **33 години 03 хвилини**;

затриманий [REDACTED] утримувався в кімнаті для затриманих **32 години 40 хвилин**;

затримана [REDACTED] утримувалася в кімнаті для затриманих **36 годин 20 хвилин**;

затримана [REDACTED] утримувалася в кімнаті для затриманих **36 години 18 хвилин**;

затримана [REDACTED] утримувалася в кімнаті для затриманих **36 годин 10 хвилин**;

У своїх доповідях Європейський комітет з питань запобігання катуванням чи нелюдському або такому, що принижує гідність, поводженню чи покаранню (далі – Комітет) (Дванадцята Загальна доповідь СРТ/Inf(2002)15) зазначає, що перебування під вартою у підрозділах поліції має тривати доволі недовго. Крім того, особам, яких тримають під вартою 24 години і довше, потрібно, якщо це

можливо, пропонувати прогулянки на свіжому повітрі.

2. Відповідно до наказу начальника управління поліції від 09.02.2023 № 47 та посадових інструкцій інспектора та старшого інспектора слідчого відділу управління поліції на Ангеліну Калайду та Галину Івахненко відповідно покладені обов'язки службових осіб, відповідальних за перебування затриманих (далі – службові особи), передбачені статтями 212, 213 Кримінального процесуального кодексу України (далі – КПК України) та розділом X Положення про слідчі підрозділи Національної поліції України, затвердженого наказом МВС України від 08.07.2017 № 570.

Під час ознайомлення із службовою документацією вказаних службових осіб встановлено, що обов'язки, передбачені статтями 212, 213 КПК України, виконуються частково. Зокрема, у зв'язку з тим, що робочий час службових осіб встановлений з 09.00 по 18.00 годину, відносно осіб, яких затримано поза їх робочим часом не здійснюється: негайна реєстрація затриманого; роз'яснення затриманому підстави його затримання, права і обов'язки; звільнення затриманого негайно після зникнення підстави для затримання або спливу строку для затримання; забезпечення належного поведження із затриманим та дотримання його прав, передбачених Конституцією України та іншими законами України; забезпечення запису усіх дій, що проводяться із залученням затриманого, у тому числі час їх початку та закінчення, а також осіб, які проводили такі дії або були присутні при проведенні таких дій; забезпечення невідкладного надання належної медичної допомоги та фіксацію медичним працівником будь-яких тілесних ушкоджень або погіршення стану здоров'я затриманого.

В подальшому невиконання обов'язків, передбачених статтями 212, 213 КПК України, призводить до порушення прав затриманих осіб під час перебування в управлінні поліції.

3. У порушення вимог пункту 3 Положення про кімнати для проведення слідчих дій та інших заходів в органах і підрозділах внутрішніх справ України, затвердженого наказом Міністерства внутрішніх справ України від 18.12.2003 № 1561, підпунктів 9, 10 пункту 3 наказу Національної поліції України від 21.07.2017 № 747 «Про оголошення вироків судів стосовно колишніх поліцейських», незважаючи на наявність в управлінні поліції кімнати для проведення слідчих дій, процесуальні дії із затриманими особами проводяться в службових кабінетах співробітників слідчого відділу УП (кабінети розміщені на 3 поверсі адміністративної будівлі управління), без належної відеофіксації таких дій (зазначені факти підтверджуються інформацією, внесеною до протоколів затримання особи, підозрюваної у вчиненні кримінального правопорушення та відео з камер спостереження, які розміщені в кімнаті для проведення слідчих дій).

Комітет у Другій Загальній доповіді [СРТ/Inf (92) 3]) наголошував, що електронні записи поліцейських допитів є додатковою гарантією недопущення жорстокого поведження із затриманими особами та надають також значні

переваги самій поліції, оскільки виключають безпідставні звинувачення у фізичних чи психологічних знущаннях. Наявність записів здійснених поліцією допитів також зменшить вірогідність навмисної відмови затриманих осіб від попередньо наданих свідчень.

4. При вивченні протоколів про затримання особи, підозрюваної у вчиненні кримінального правопорушення, у великій кількості випадків встановлено суттєве порушення щодо його відповідності вимогам процесуального законодавства.

Так, у порушення статті 104 КПК України службові особи управління поліції у протоколах про затримання особи, підозрюваної у вчиненні кримінального правопорушення, не зазначають інформацію щодо місця складання протоколу.

5. Також, в ході відвідування виявлені факти неналежного ведення службових журналів, зокрема:

до журналу обліку доставлених, відвідувачів та запрошених не завжди вноситься інформація про ужиті стосовно доставленої особи заходи (складання протоколу, відібрання пояснення тощо). Крім того, встановлено випадки невнесення до зазначеного журналу інформації про перебування в управлінні поліції адвокатів, які прибули для надання безоплатної вторинної правової допомоги затриманим.

до журналу інформування центрів з надання безоплатної вторинної правової допомоги затриманим не завжди вноситься інформація про підстави затримання (графа 3), а також встановлено випадок внесення недостовірної інформації. Так, до вказаного журналу внесено інформацію про затримання [REDACTED] та повідомлення центру з надання безоплатної правової допомоги о 08 годині 15 хвилин (запис № 679). Однак зазначена інформація не відповідає дійсності, оскільки, згідно інформації отриманої від Регіонального центру з надання безоплатної вторинної правової допомоги у місті Києві, службовими особами управління поліції повідомлення центру з надання безоплатної правової допомоги здійснено лише о 13 годині 36 хвилин.

Порушення права на гідні умови тримання (стаття 25 Загальної декларації прав людини, стаття 28 Конституції України).

6. Облаштування кімнат для затриманих управління поліції не відповідає національним і міжнародним стандартам у частині забезпечення належних умов тримання осіб. Зокрема, у порушення пункту 11 Мінімальних стандартних правил поводження з в'язнями, пункту 18.2 Європейських пенітенціарних правил (Рекомендація № R (2006) 2 Комітету Міністрів держав-учасниць), підпункту 4 пункту 1 розділу VIII Інструкції рівень природного та штучного освітлення в камерах не відповідає нормі, відсутня вентиляція. Конструкція вікон камер не дозволяє утримуваним особам власноручно відкривати кватирки для провітрювання. Кімнати для затриманих не обладнані системою

сигналізації (кнопкою виклику чергового), яка дозволяє утримуваним особам негайно встановлювати контакт із працівниками поліції.

Через відсутність установлених норм в кімнаті для затриманих не передбачено забезпечення утримуваних осіб предметами особистої гігієни, а саме зубною щіткою та пастою.

Комітет у Дванадцятій Загальній доповіді [CPT/Inf (2002) 15] зазначав, що умови утримування в поліцейських камерах мають відповідати основним вимогам. Всі камери повинні бути чистими і мати належний розмір, відповідне освітлення і вентиляцію.

Також, Комітет наголошував, що за обставин відсутності засобів (як, наприклад систем виклику) для привернення уваги поліцейських значно зростає небезпека несвоєчасного втручання працівників поліції в можливі інциденти (насильство серед затриманих, спроби самогубства, пожежі тощо).

Крім того, враховуючи, що затримані особи утримуються в кімнатах для затриманих управління поліції досить тривалий час, із порушенням термінів утримання та в неналежних умовах, така ситуація може призвести до чергових заяв проти України до Європейського суду з прав людини про порушення статті 3 Конвенції та призначення виплат значної суми коштів, як моральної компенсації за моральну шкоду.

Порушення права на професійну правничу допомогу (стаття 6 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод, стаття 59 Конституції України, стаття 213 Кримінального процесуального кодексу України).

7. У порушення вимог пункту 18 розділу VII Інструкції в управлінні поліції кімната для конфіденційного побачення затриманих осіб із захисниками не обладнана камерою відеоспостереження, тому встановити чи відбувається конфіденційне побачення саме в цій кімнаті не вдалось за можливе.

8. Згідно інформації, отриманої від Регіонального центру з надання безоплатної вторинної правової допомоги у місті Києві (далі – центр), встановлено, що у порушення вимог частини четвертої статті 213 Кримінального процесуального кодексу України, пункту 2 Порядку інформування центрів з надання безоплатної вторинної правової допомоги, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 28.12.2011 № 1363 та підпункту 3 пункту 10 розділу VI Інструкції, службові особи управління поліції в багатьох випадках не забезпечують негайного повідомлення центру про факти затримання осіб, зокрема:

про затримання ██████████ 27.02.2023 о 22 годині 00 хвилин центр повідомлено 28.02.2023 о 14 годині 50 хвилин, тобто через **16 годин 50 хвилин**;

про затримання ██████████ 17.01.2023 о 22 годині 25 хвилин центр повідомлено 18.01.2023 о 10 годині 00 хвилин, тобто через **11 годин 35 хвилин**;

про затримання ██████████ 23.08.2023 о 23 годині 00 хвилин центр повідомлено 24.08.2023 о 06 годині 58 хвилин, тобто через **7 годин 58 хвилин**;

про затримання [REDACTED] 20.10.2023 о 08 годині 15 хвилин центр повідомлено цього ж дня о 13 годині 36 хвилин, тобто через **5 годин 26 хвилин**;

про затримання [REDACTED] 20.01.2023 о 20 годині 00 хвилин центр повідомлено 21.01.2023 о 00 годин 35 хвилин, тобто через **4 години 35 хвилин**;

про затримання [REDACTED] 03.05.2023 о 11 годині 00 хвилин центр повідомлено цього ж дня о 15 годині 30 хвилин, тобто через **4 години 30 хвилин**;

про затримання [REDACTED] 20.01.2023 о 19 годині 40 хвилин центр повідомлено цього ж дня о 23 годині 57 хвилин, тобто через **4 години 17 хвилин**;

про затримання [REDACTED] 20.01.2023 о 22 годині 00 хвилин центр повідомлено 21.01.2023 о 02 годині 05 хвилин, тобто через **4 години 05 хвилин**;

про затримання [REDACTED] 15.02.2023 о 15 годині 30 хвилин центр повідомлено цього ж дня о 19 годині 27 хвилин, тобто через **3 години 57 хвилин**;

про затримання [REDACTED] 09.06.2023 о 15 годині 20 хвилин центр повідомлено цього ж дня о 19 годині 15 хвилин, тобто через **3 години 55 хвилин**;

про затримання [REDACTED] 25.01.2023 о 12 годині 40 хвилин центр повідомлено цього ж дня о 16 годині 25 хвилин, тобто через **3 години 45 хвилин**;

про затримання [REDACTED] 25.01.2023 о 12 годині 40 хвилин центр повідомлено цього ж дня о 16 годині 25 хвилин, тобто через **3 години 45 хвилин**;

про затримання [REDACTED] 25.01.2023 о 12 годині 40 хвилин центр повідомлено цього ж дня о 16 годині 25 хвилин, тобто через **3 години 45 хвилин**;

про затримання [REDACTED] 09.05.2023 о 09 годині 40 хвилин центр повідомлено цього ж дня о 13 годині 00 хвилин, тобто через **3 години 20 хвилин**;

про затримання [REDACTED] 31.01.2023 о 17 годині 30 хвилин центр повідомлено цього ж дня о 20 годині 45 хвилин, тобто через **3 години 15 хвилин**.

Зазначені факти свідчать про невинуватене затягування забезпечення та реалізації затриманим особам права на захист.

Комітет (Дванадцята Загальна доповідь СРТ/Inf(2002)15) наголошував, що небезпека залякувань і фізичної жорстокості по відношенню до затриманої особи є найбільшою у час відразу по взятті її під варту. Отже, можливість затриманих залучити адвоката саме у цей проміжок часу становить гарантію від жорстокого поводження.

Факти порушень прав затриманих на доступ підозрюваного до захисника вже знайшли своє відображення в рішеннях Європейського суду з прав людини (справа Салдуз проти Туреччини), який також відзначав «особливу вразливість обвинуваченого на ранніх етапах провадження, коли він одночасно постає перед стресовою ситуацією і дедалі складнішим кримінальним законодавством».

III. РЕКОМЕНДАЦІЇ

Шевченківському управлінню поліції Головного управління Національної поліції у місті Києві:

1. Забезпечити утримання затриманих осіб в кімнатах для затриманих управління поліції в строки передбачені Інструкцією;
2. Обладнати кімнати для затриманих управління поліції у відповідності національним і міжнародним стандартам;
3. Забезпечити належне виконання функціональних обов'язків службовими особами, відповідальними за перебування затриманих в управлінні поліції;
4. Забезпечити належне ведення журналу обліку доставлених, відвідувачів та запрошених до управління поліції та журналу інформування центрів з надання безоплатної вторинної правової допомоги затриманим;
5. Забезпечити негайне повідомлення центрів з надання безоплатної вторинної правової допомоги про факти затримання осіб;
6. Обладнати кімнату для конфіденційного побачення затриманих осіб із захисниками камерою відеоспостереження;
7. Зобов'язати працівників управління поліції проводити процесуальні дії із затриманими особами у кімнаті для проведення слідчих дій;
8. Забезпечити фіксацію службовими особами управління поліції у протоколах про затримання особи інформації щодо місця складання протоколу.

До звіту додаються наступні документи та матеріали:

1. Фотознімки отримані за результатами відвідування управління поліції.

Керівник групи НПМ

Заступник начальника відділу інспектування об'єктів контролю в правоохоронних, судових органах та військових формувань Департаменту з питань реалізації національного превентивного механізму Секретаріату Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини

Сергій КОНОПЛЯСТИЙ

Додатки до звіту

Фото 1

Фото 2

Фото 3

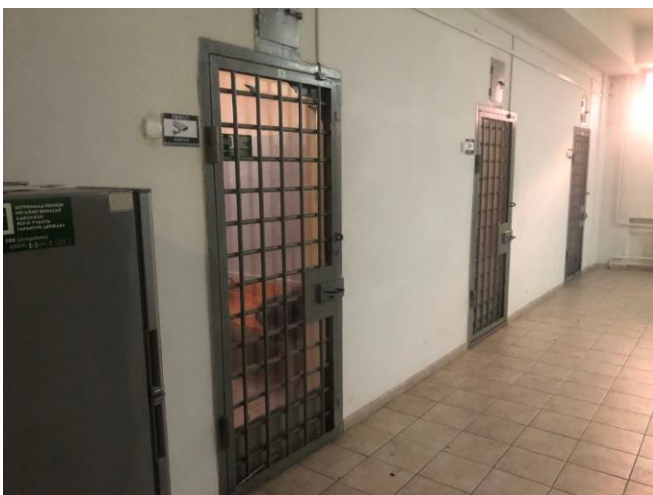

Фото 4

